

UNESCO
Eesti
Rahvuslik
Komisjon

Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse ja
Kultuuri Organisatsioon

UNESCO

Eesti rahvuslik komisjon

UNESCO Eesti rahvuslik komisjon

UNESCO Eesti rahvuslik komisjon (UNESCO ERK) on sihtasutus, mis on ühenduslülilik ja koordineerijaks Pariisis asuva UNESCO peakorteri ning UNESCO tegevusega seotud Eesti inimeste ja asutuste vahel. Meie eesmärk on pakkuda siinsetele huvilistele võimalust olla kaasatud UNESCO töösse ning tagada Eesti osalus üleilmses intellektuaalses koostöös ühiste väärtuste loomisel. Meie tegevuse aluseks on UNESCO neli suuremat tegevusvaldkonda: haridus, kultuur, teadus ning informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) ja meedia. Suur osa meie tegevusest on valdkonnaülene.

UNESCO on ennekõike nõustamisega tegelev üleilmne teabevõrgustik. Ka UNESCO ERKi ülesanne on abistada nõu ja jõuga UNESCOga seotud Eesti eksperte. Mitmes UNESCO pädevusse kuuluv valdkonnas on Eesti teadmised väga oodatud ja koostöö viljakas.

UNESCO Eesti rahvuslik komisjon moodustati Vabariigi Valitsuse korraldusega 17. augustil 1992 vastavalt UNESCO põhikirja VII artiklile ja UNESCO rahvuslike komisjonide hartale. Sihtasutusena tegutseb UNESCO ERK alates 1999. aastast. Komisjonil on kolm struktuuriüksust: nõukogu, nõukoda ja sekretariaat.

UNESCO ERK teeb tihedat koostööd Eesti alalise esindusega UNESCO juures.

Sellest voldikust leiab teavet nii UNESCO kui ka UNESCO ERKi tegevuse ja põhimõtete kohta.

Foto: UNESCO / Niamh Burke

UNESCO

UNESCO ehk Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon on üks ÜRO 16 erioorganisatsioonist. UNESCO eesmärk on aidata kaasa rahu tagamisele ja inimarengule kogu maailmas. UNESCO põhikirja allkirjastasid 37 riiki Londonis 16. novembril 1945 ja see jõustus pärast selle ratifitseerimist 20 riigis 4. novembril 1946.

UNESCO tegeleb rahvastevahelise intellektuaalse koostööga, et muuta maailm elamisväärsemaks. UNESCO tegevus on kõikehõlmav, ühendades haridust, teadust, kultuuri, keskkonnakaitset, inimõigusi ja palju muud. Maailma vaimse ja füüsilise pärandi väärtustamise kõrval tegeleb UNESCO ka filosoofiliste ja eetiliste vastuste otsimisega tänapäeva kõige põletavamatele küsimustele.

Organisatsioon toimib peakonverentsi, täitevkoogu ja sekretariaadi koostöös. Kahe aasta tagant peetav **peakonverents** on UNESCO kõrgeim organ, mis kujundab organisatsiooni poliitikat ning võtab vastu soovitusi, deklaratsioone ja konventsioone. Kõigil UNESCO liikmesriikidel on õigus olla peakonverentsil oma delegatsiooniga esindatud ja igal riigil on üks hääl. Peakonverentsil määratakse kindlaks järgmiste aastate töösuunad, programm ja eelarve ning valitakse esindajad täitevkoogusse ja teistesse organisatsiooni valitavatesse organitesse. 58 liikmesriigi esindajatest koosnev **täitevkoogu** arutab programmi ja eelarvet ning edastab need koos soovitustega peakonverentsile kinnitamiseks. Täitevkoogu juhib ka programmi elluviimist peakonverentside vahelisel perioodil ning teeb ettepanekuid uute liikmesriikide vastuvõtmiseks. Programmi rakendab ellu Pariisis töötav UNESCO **sekretariaat**, kuhu püütakse kaasata võimalikult palju liikmesriikide kodanikke. Sekretariaati juhib peadirektor, kelle peakonverents nimetab täitevkoogu ettepanekul ametisse neljaks aastaks. Sekretariaadi tuumikuks on programmiosakonnad, mis tegelevad hariduse, kultuuri, teaduse ning IKT ja meediaga. UNESCO sekretariaat teeb koostööd liikmesriikides asuvate rahvuslike komisjonidega, Pariisis asuvate liikmesriikide alaliste esindustega ning ligi 350 valitsusvälise organisatsiooniga, kes on sõlminud UNESCOga ametlikud sidemed.

UNESCOl on ka palju piirkondlikke büroosid ja instituute, mis paiknevad üle maailma.

UNESCO nimekirjad

UNESCO nimekirjade eesmärk on tutvustada rahvusvaheliselt kultuuri- ja looduspärandi eri vorme ja edukaid algatusi nende kaitsmiseks, et suurendada teadlikkust pärandi olemusest ja tähendusest. Nimekirja kandideerimise taotlusi saavad esitada kõik asjaomaste konventsioonidega ühinenud riigid.

MAAILMAPÄRANDI NIMEKIRJA on koondatud erakordse ülemaailmse väärtusega arhitektuuri-, arheoloogia- ja looduspärand. 2012. aasta juulikuus seisuga kuulus nimekirja 962 paika 157 riigist. Eestist on nimekirjas kaks kannet.

TALLINNA VANALINN

Tallinna vanalinna erakordseks ülemaailmseks väärtuseks on hästi ja terviklikult säilinud, eeskätt keskajast pärit elu-, avalikud ja sakraalhooned; algupärane keskaegne tänavavõrk; suures osas säilinud ringmüür ja haljastatud kindlustusvöönd; rikkalik arheoloogiline kultuurikiht ja vanalinna traditsiooniline kasutus elava keskkonnana. Linnal on iseloomulik siluett, mida võib näha nii merelt kui ka maalt.

www.tallinn.ee

STRUVE GEODEETILINE KAAR

Kümnet riiki ühendav Struve geodeetiline kaar on saanud oma nime Tartu ülikoolis töötanud tuntud astronoomi ja geodeedi Friedrich Georg Wilhelm Struve järgi. Tema juhtimisel toimus aastail 1816–1855 meridiaanikaare mõõtmine, mille eesmärk oli määrata kindlaks maakera kuju ja suurus. Mõõdeti 2820 km pikkune meridiaanilõik, mis ulatub Põhja-Norrast Musta mereni. Eestist läbibvast kaarest on nimekirja kantud Tartu tähetorn ning punktid Võiveres ja Simunas.

www.maaamet.ee

Foto: Marika Ahven

VAIMSE KULTUURIPÄRANDI NIMEKIRJA kuuluvad põlvest põlve edasi antud teadmised, oskused, kombed ja tavad, mis on kogukondadele omased ja olulised ka praegusel ajal. Erinevalt maailmapärandist ei iseloomusta seda nimekirja erakordne ülemaailmne väärtus, sest vaimse kultuuripärandi puhul pole määrav, kui laialt levinud või haruldane see on. Oluline on vaimse pärandi tähendus sellega seotud inimeste jaoks. 2012. aasta maikuu seisuga oli vaimse kultuuripärandi esindusnimekirjas 232 kannet, millest kolm pärineb Eestist.

KIHNU KULTUURIRUUM

Kihnu kultuuriruumi moodustavad Kihnu ja Manija saar, mis on koduks umbes 600 inimesele. Tänu tugevale kogukonnatundele ja eraldatusele mandrist on Kihnu kultuur ja elulaad mitmes mõttes omanäoline. Kihnlased peavad väga oluliseks oma keelt, toidukultuuri, käsitööoskusi, laule, tantse, pillimängu ja pulmakombeid.

www.kultuuriruum.ee

EESTI, LÄTI JA LEEDU LAULU- JA TANTSUPIDUDE TRADITSIOON

Laulu- ja tantsupidudel osalevad kümned tuhanded lauljad, tantsijad ja muusikud, kelle hobiks on ka pidudevahelisel ajal laul, tants ja pillimäng. Regilaulust ja labajalavalsist tänapäevaste heliteoste ja uudsete tantsudeni ulatuv repertuaar peegeldab esituskunsti traditsioone, mida see suur kogukond hoiab ja edasi annab. Pika ajaloo vältel on laulu- ja tantsupidudest saanud kõigis Balti riikides ühtekuuluvustunde väljendaja.

www.laulupidu.ee

SETO LEELO

Setode traditsiooniline laulmisviis leelo on üks kogukonna identiteedi ja ühtekuuluvustunde alustalasid. Sellega koos antakse edasi eluviisi, keelt ja kombeid. Seto rõivastes leelotajad ja erinevad traditsioonilised pidustused Kagu-Eestis Setomaal on märgilise tähendusega nii kogukonna enda kui ka kogu Eesti jaoks.

www.setomaa.ee

MAAILMA MÄLU REGISTER sisaldab olulisi killukesi inimkonna ajaloolisest mälestusest. 2012. aasta maikuu seisuga oli selles rahvusvahelises dokumendipärandi nimekirjas 245 kannet kõikjalt maailmast. Eestil on selles registris üks ühine kanne koos Läti ja Leeduga.

BALTI KETI DOKUMENDIPÄRAND

Balti kett oli ainulaadne rahumeelne meeleavaldus, mis toimus 23. augustil 1989, Molotovi-Ribbentropi pakti ja selle salaprotokollide sõlmimise 50. aastapäeval. Rohkem kui miljon inimest seisis käsikäes üle 600 kilomeetris inimeste ketis, mis läbis kolme Balti riiki ning sümboliseeris Eesti, Läti ja Leedu vabaduspüüdusi. Balti ketti mahuka dokumendipärandi kõige esinduslikum osa on hoiul Eesti rahvusarhiivis, Läti rahvarinde muuseumis ja Leedu rahvusarhiivis.

www.balticway.net

Foto: Eesti Filmiarhiiv / Harald Leppikson

Kultuur

UNESCO kultuuritöö on eelkõige seotud kuue olulise **kultuurikonventsiooniga**, mis puudutavad pärandi eri vorme. Neist kolm konventsiooni on seotud arhitektuuri-, arheoloogia- ja looduspärandi (1972), veealuse kultuuripärandi (2001) ja vaimse pärandiga (2003). Neljanda konventsiooni eesmärk on kaitsta kultuuriväärtusi relvakonflikti puhul (1954. aasta Haagi konventsioon ja lisaprotokollid) ning viies loob õigusliku raamistiku rahvusvaheliseks koostööks võitluses kultuuriväärtuste varguse, salakaubanduse ning ebaseadusliku sisse- ja väljaveoga (1970). Kuuenda, kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooniga (2005) tähtsustatakse kultuuri väljendusvormide mitmekesisust ning nende loomiseks ja levitamiseks vajalikke tingimusi, et kultuur saaks täita tähtsat rolli ühiskonna arengus. Oluline on võrdse juurdepääsu põhimõte, s.t riigid peaksid suurendama avatust maailma teistele kultuuridele, mitte piirduma üksnes oma riigi või põlisrahva kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse toetamisega. Oleme UNESCO kultuurikonventsioonide rakendamisel ministeeriumide, muinsuskaitseameti ja rahvakultuuri keskuse koostööpartneriks.

Lisaks konventsioonidele tegeleb UNESCO ka teiste toredate kultuuriliste ettevõtmistega. Ilmuvad trükised, näiteks „**Maailma ohustatud keelte atlas**” või tõlkeraamatute kataloog „**Index Translationum**”. Populaarsust kogub **loovlinnade võrgustik**, mis hõlmab seitset liiki linnu: kinolinnad, käsitöö ja rahvakunsti linnad, disainilinnad, gastroonoomialinnad, kirjanduslinnad, meediakunsti linnad ja muusikalinnad. Eesti plaanib loovlinnade võrgustikku esitada kirjanduslinna Tartu.

Foto: Henry Kuningas

Stipendiumid

Üks UNESCO ERKi eesmärke on elavdada Eesti haridus-, teadus- ja kultuuritegevust. Selleks vahendame mitmesuguseid rahvusvahelisi stipendiumi- ja auhinnakonkursse, et innustada eri valdkondade esindajaid rahvusvahelise tunnustuse kaudu aktiivselt tegutsema. Püsivalt antakse välja järgmisi auhindu ja stipendiume:

- * UNESCO ja L'ORÉALI auhind aktiivsetele naisteadlastele
- * Jaapani auhind audiovisuaalsete haridusmaterjalide eest
- * UNESCO Guillermo Cano nimeline ajakirjandusvabaduse auhind
- * keskkonnale, kultuuridevahelisele dialoogile, IKTle ning konfliktilahendustele pühendatud UNESCO Keizo Obuchi nimeline stipendium
- * UNESCO ja L'ORÉALI stipendium noortele naisteadlastele

Lisanduvad jooksvad konkursid, mille kohta leiab infot kodulehelt: <http://www.unesco.ee/konkursid>

Haridus ja teadus

UNESCO on pühendunud eesmärgile tagada rahvusvahelise koostöö kaudu terviklik ja kvaliteetne haridus üle maailma. Selleks on UNESCO vastu võtnud palju deklaratsioone ja konventsioone ning algatanud programme. ÜRO on andnud UNESCOle ülesande pühenduda kõikidele haridusvaldkonna tahkudele.

Haridus on ka UNESCO ERKi töös oluline valdkond. ERK vahendab haridusprogramme ja -konkursse ning on mitme Eesti-sisese ettevõtmise, näiteks **Eesti UNESCO ühendkoolide võrgustiku** eestvedaja. Võrgustik koosneb koolidest, kes arvestavad õppetöös UNESCO eesmärkidega ning soovivad kasvatada õpilastest teadlikke, uudishimulikke ja empaatiavõimega inimesi. Igal aastal toimuvad koolide ühisüritused – näiteks ÜRO simulatsioon ja õpilaste teaduskonverents –, mis laiendavad noorte teadmisi ümbritsevast maailmast ja valmistavad neid ette eluks maailmakodanikena. UNESCO ühendkoolide võrgustiku raames leiab aset ka rahvusvaheline **Läänemere projekt** (Baltic Sea Project), mis aitab osalevatel õpilastel näha keskkonda uue pilguga ja õpetab neid mõistma keskkonnakaitse vajalikkust.

UNESCO ERKi üheks eeliseesmärgiks on UNESCO rahvusvaheline programm „**Haridus kõigile**” ja selle sihtide saavutamine maailmas. Haridusvaldkonnas lähtume üleilmsetest väärtustest, kohandades neid Eesti oludele – soodustame **info- ja kommunikatsioonitehnoloogia** kasutusviiside arengut haridusmaastikul, **elukestva õppe** sihte, **kestliku arengu** ning **inimõiguste** õpetamist koolides. Arendame koostööd **noorteorganisatsioonidega**, et UNESCO sihte üldsusele tutvustada. Oma töös lähtume suuresti **maailmahariduse** egiidist ning **arengukoostöö** teadvustamise ja tõhustamise sihtidest. Maailmahariduse eesmärk on aidata õppijatel mõista oma mõju üleilmastuvale maailmale ja maailma mõju neile. Kuulume arengukoostöö raamistikku ja tutvustame selle eesmärgi koolides.

Alates UNESCO asutamisest on organisatsioon olnud mitme juhtiva teadusprogrammi ja -ühenduse loomise juures, sest teaduse tähtsus rahu, kestliku arengu ning inimliku heaolu tagamisel on asendamatu.

UNESCO ERK on viimastel aastatel keskendunud esmajoonel UNESCO programmile „**Inimene ja biosfäär**”, mille kõige tuntum osa on üleilmne biosfääri kaitsealade võrgustik, ja (bio)etikale. Eesti on heaks kiitnud ka spordis dopingu kasutamise vastase UNESCO konventsiooni.

Foto: Martin Meitern

UNESCO Eestis

- UNESCO õppetool
- Biosfääri kaitseala
- Maailmapärandi nimekiri
- Vaimse kultuuripärandi esindusnimekiri
- Maailma mälu register
- UNESCO ühendkoolid
- BSP koolid

Lisateave: www.unesco.ee/programm

Kontaktid

UNESCO Eesti rahvuslik komisjon

Pikk 2, 10123 Tallinn

tel +372 6441431

e-post unesco@unesco.ee

www.unesco.ee